Revista Română de Asistență Socială Militară
Romanian Journal of Military Social Work (RJMSW)
Revue roumaine d'assistance sociale militaire (RRASM)
ISSN: 3120-2179
Vol. 1, Nr. 3, iulie - septembrie 2026
https://rrasm.ro/ redactie@rrasm.ro

De la Securitatea Națională la Securitatea Umană: Rolul Asistenței Sociale Militare în consolidarea rezilienței individuale și instituționale

Nicușor Ilie Călăfăteanu
Masterand în Asistență Socială
Universitatea din Craiova,
Facultatea de Științe Sociale, România
ORCID: 0009-0006-3271-3525
Email: andreiclfteanu@gmail.com

REZUMAT

Transformările contemporane ale mediului de securitate au determinat extinderea conceptului de securitate dincolo de dimensiunea sa tradițională, centrată asupra statului, către o perspectivă care acordă o importanță tot mai mare individului și comunității. În acest context, articolul analizează rolul asistenței sociale militare din perspectiva securității umane și relația acesteia cu reziliența individuală, familială și instituțională. Cercetarea urmărește să evidențieze modul în care vulnerabilitățile sociale ale personalului militar, veteranilor și familiilor acestora pot depăși sfera strict individuală și pot produce efecte asupra capacității de adaptare și funcționare a instituției militare. Metodologia se bazează pe analiza calitativă a literaturii de specialitate și a documentelor relevante din domeniul securității și protecției sociale. Articolul argumentează că asistența socială militară poate constitui un mecanism complementar al securității naționale, prin prevenirea și diminuarea vulnerabilităților sociale și prin consolidarea rezilienței comunității militare. Astfel, integrarea dimensiunii sociale în abordările contemporane de securitate permite o înțelegere mai amplă a relației dintre protecția individului, funcționarea instituțională și capacitatea de reziliență a statului.
Cuvinte-cheie: asistență socială militară, comunitate militară, reziliență, securitate națională, securitate umană, vulnerabilitate socială.

ABSTRACT

Contemporary transformations in the security environment have expanded the concept of security beyond its traditional state-centred dimension towards a perspective that increasingly emphasizes individuals and communities. In this context, the article examines the role of

military social work from a human security perspective and explores its relationship with individual, family, and institutional resilience. The study seeks to highlight how the social vulnerabilities experienced by military personnel, veterans, and their families may extend beyond the individual level and affect the adaptability and functioning of military institutions. The methodology is based on a qualitative analysis of relevant academic literature and policy documents in the fields of security and social protection. The article argues that military social work can serve as a complementary mechanism of national security by preventing and mitigating social vulnerabilities and strengthening the resilience of the military community. Therefore, integrating the social dimension into contemporary security approaches provides a broader understanding of the relationship between individual protection, institutional functioning, and the resilience capacity of the state.
Keywords: human security, military community, military social work, national security, resilience, social vulnerability.

Introducere

Securitatea unui stat nu începe și nu se încheie la granițele sale. Dincolo de capacitatea militară, integritatea teritorială sau funcționarea instituțiilor de apărare, securitatea presupune existența unor indivizi și comunități capabile să răspundă, să se adapteze și să își continue funcționarea în contexte de risc și incertitudine. În cazul sistemului militar, această dimensiune devine cu atât mai relevantă cu cât eficiența instituțională se construiește în jurul unei resurse fundamental umane: militarul, familia sa și, ulterior, veteranul care revine în comunitate.

Extinderea perspectivei tradiționale asupra securității a devenit vizibilă odată cu dezvoltarea conceptului de securitate umană. *Human Development Report 1994*, publicat de United Nations Development Programme (UNDP), a reprezentat unul dintre reperele acestei schimbări, propunând deplasarea accentului de la protejarea exclusivă a teritoriului către protejarea oamenilor și asociind securitatea nu doar cu apărarea, ci și cu dezvoltarea umană (UNDP, 1994). Ulterior, perspectiva securității umane a continuat să evidențieze interdependența dintre vulnerabilități și necesitatea unei abordări centrate asupra individului (UNDP, 2014).

O orientare centrată asupra individului este prezentă și în abordarea adoptată de NATO în 2022. Alianța definește propria abordare a securității umane ca fiind *people-centred*, orientată către prevenție și protecție, acordând o atenție specială persoanelor aflate în situații de vulnerabilitate sau marginalizare. NATO subliniază, de asemenea, că înțelegerea mediului uman poate contribui la eficiența operațională și la o securitate durabilă (NATO, 2022). Deși agenda NATO privind securitatea umană are un domeniu specific de aplicare, principiul protejării individului oferă un punct de plecare relevant pentru analiza relației dintre bunăstarea comunității militare și reziliența instituțională.

În acest spațiu conceptual poate fi plasată asistența socială militară. Personalul militar, veteranii și familiile acestora se pot confrunta cu vulnerabilități generate sau amplificate de specificul profesiei: separarea familială, mobilitatea, participarea la misiuni, rănirea, dizabilitatea, pierderea, tranziția către viața civilă sau dificultățile de reintegrare. Literatura de specialitate consacrată asistenței sociale militare tratează asemenea problematici atât la nivel individual, cât și familial și comunitar (Rubin, Weiss & Coll, 2013).

Totuși, vulnerabilitatea socială a unui militar sau veteran nu trebuie echivalată automat cu o vulnerabilitate a securității naționale. Legătura devine relevantă printr-un mecanism intermediar: reziliența. Atunci când vulnerabilitățile individuale sau familiale persistă, se acumulează ori afectează capacitatea de adaptare, efectele lor pot depăși experiența strict personală. În sens invers, prevenirea și diminuarea acestora prin intervenție socială pot contribui la consolidarea individului, familiei și comunității profesionale.

Pornind de aici, articolul urmărește să răspundă următoarei întrebări: în ce măsură și prin ce mecanisme poate fi considerată asistența socială acordată personalului militar, veteranilor și familiilor acestora o componentă complementară a securității naționale? Ipoteza propusă este că asistența socială militară contribuie indirect la securitatea națională prin consolidarea securității umane și a rezilienței individuale, familiale și instituționale. Cercetarea utilizează o abordare calitativă, bazată pe analiza literaturii de specialitate și a documentelor instituționale relevante, urmărind identificarea punctului de convergență dintre securitate, protecție socială și reziliență.

1.1. De la securitatea națională la securitatea umană: extinderea obiectului securității

Revista Română de Asistență Socială Militară
Romanian Journal of Military Social Work (RJMSW)
Revue roumaine d'assistance sociale militaire (RRASM)
ISSN: 3120-2179
Vol. 1, Nr. 3, iulie - septembrie 2026
https://rrasm.ro/ redactie@rrasm.ro

În accepțiunea tradițională, securitatea a fost asociată în principal cu statul, protejarea teritoriului și capacitatea de apărare în fața amenințărilor externe. Această perspectivă rămâne esențială într-un sistem internațional în care utilizarea forței, competiția strategică și conflictele armate continuă să reprezinte realități ale mediului de securitate. Totuși, evoluția studiilor de securitate a evidențiat limitele unei abordări exclusiv politico-militare. Buzan, Wæver și de Wilde (1998) au contribuit la extinderea cadrului analitic prin delimitarea a cinci sectoare ale securității — militar, politic, economic, societal și de mediu, arătând că vulnerabilitățile relevante pentru securitate pot apărea în registre diferite și pot interacționa.

O schimbare și mai pronunțată a nivelului de analiză s-a produs prin dezvoltarea conceptului de securitate umană. *Human Development Report 1994*, publicat de United Nations Development Programme (UNDP), a reprezentat un reper fundamental, propunând deplasarea atenției de la securitatea teritoriului către securitatea oamenilor. Raportul identifica șapte dimensiuni ale securității umane: economică, alimentară, a sănătății, a mediului, personală, comunitară și politică (UNDP, 1994). Prin această abordare, individul și comunitatea devin referenți relevanți ai securității, fără ca statul să își piardă rolul fundamental de furnizor al acesteia.

Extinderea conceptului a generat însă și dificultăți de delimitare. Paris (2001) avertizează că o definiție excesiv de largă a securității umane riscă să includă aproape orice amenințare la adresa bunăstării și, implicit, să reducă precizia analitică a conceptului. Această critică este importantă pentru cercetarea de față: existența unei vulnerabilități sociale nu transformă automat situația respectivă într-o problemă de securitate națională. Devine necesară identificarea mecanismelor prin care vulnerabilitățile individuale sau comunitare pot produce efecte asupra capacității de adaptare și funcționare a unor structuri sociale și instituționale. În acest sens, evaluarea eficienței concrete a serviciilor existente coroborată cu experiența beneficiarilor acestora este emergentă în condițiile legislației și politicilor sociale din domeniu, studiul de față oferind cadrul teoretic necesar unei astfel de viitoare investigații aprofundate.

Dezvoltările ulterioare au consolidat dimensiunea preventivă a securității umane. Raportul *Human Security Now* a asociat conceptul cu două direcții complementare — protecția și împuternicirea individului (*protection and empowerment*) — accentuând atât rolul instituțiilor, cât și capacitatea persoanei de a răspunde situațiilor de vulnerabilitate

(Commission on Human Security, 2003). Ulterior, Adunarea Generală a ONU a descris securitatea umană prin răspunsuri centrate pe oameni, adaptate contextului și orientate spre prevenție, destinate provocărilor care afectează supraviețuirea, mijloacele de trai și demnitatea acestora (United Nations General Assembly, 2012).

Perspectiva centrată asupra individului este prezentă și în abordarea NATO. Prin *Human Security Approach and Guiding Principles* din 2022, Alianța integrează securitatea umană în activitatea sa printr-o abordare *people-centred*, orientată către prevenție și protecție (NATO, 2022). Deși domeniile operaționale ale NATO privind securitatea umană nu includ în mod direct asistența socială a personalului militar sau a veteranilor, principiul protejării individului oferă un cadru relevant pentru analiza relației dintre vulnerabilitate, capacitate de adaptare și reziliență.

În această logică, securitatea umană nu trebuie privită ca un substitut pentru securitatea statului, ci ca o perspectivă complementară. Protejarea individului și protejarea instituțiilor operează la niveluri diferite, însă pot deveni interdependente atunci când vulnerabilitățile umane afectează capacitatea de adaptare a comunităților și organizațiilor. Protejarea individului nu concurează, așadar, cu securitatea statului; în anumite condiții, poate contribui la consolidarea acesteia. Pornind de la această relație, devine posibilă investigarea asistenței sociale militare nu doar ca instrument de protecție socială, ci și prin contribuția sa potențială la dezvoltarea rezilienței individuale, familiale și instituționale.

O schimbare și mai pronunțată a nivelului de analiză s-a produs prin dezvoltarea conceptului de securitate umană. *Human Development Report 1994*, publicat de United Nations Development Programme (UNDP), a reprezentat un reper fundamental, propunând deplasarea atenției de la securitatea teritoriului către securitatea oamenilor. Raportul identifica șapte dimensiuni ale securității umane: economică, alimentară, a sănătății, a mediului, personală, comunitară și politică (UNDP, 1994). Prin această abordare, individul și comunitatea devin referenți relevanți ai securității, fără ca statul să își piardă rolul fundamental de furnizor al acesteia.

Extinderea conceptului a generat însă și dificultăți de delimitare. Paris (2001) avertizează că o definiție excesiv de largă a securității umane riscă să includă aproape orice amenințare la adresa bunăstării și, implicit, să reducă precizia analitică a conceptului. Această

Revista Română de Asistență Socială Militară
Romanian Journal of Military Social Work (RJMSW)
Revue roumaine d'assistance sociale militaire (RRASM)
ISSN: 3120-2179
Vol. 1, Nr. 3, iulie - septembrie 2026
https://rrasm.ro/ redactie@rrasm.ro

critică este importantă pentru cercetarea de față: existența unei vulnerabilități sociale nu transformă automat situația respectivă într-o problemă de securitate națională. Devine necesară identificarea mecanismelor prin care vulnerabilitățile individuale sau comunitare pot produce efecte asupra capacității de adaptare și funcționare a unor structuri sociale și instituționale.

Dezvoltările ulterioare au consolidat dimensiunea preventivă a securității umane. Raportul *Human Security Now* a asociat conceptul cu două direcții complementare — protecția și împuternicirea individului (*protection and empowerment*) — accentuând atât rolul instituțiilor, cât și capacitatea persoanei de a răspunde situațiilor de vulnerabilitate (Commission on Human Security, 2003). Ulterior, Adunarea Generală a ONU a descris securitatea umană prin răspunsuri centrate pe oameni, adaptate contextului și orientate spre prevenție, destinate provocărilor care afectează supraviețuirea, mijloacele de trai și demnitatea acestora (United Nations General Assembly, 2012).

Perspectiva centrată asupra individului este prezentă și în abordarea NATO. Prin *Human Security Approach and Guiding Principles* din 2022, Alianța integrează securitatea umană în activitatea sa printr-o abordare *people-centred*, orientată către prevenție și protecție (NATO, 2022). Deși domeniile operaționale ale NATO privind securitatea umană nu includ în mod direct asistența socială a personalului militar sau a veteranilor, principiul protejării individului oferă un cadru relevant pentru analiza relației dintre vulnerabilitate, capacitate de adaptare și reziliență.

În această logică, securitatea umană nu trebuie privită ca un substitut pentru securitatea statului, ci ca o perspectivă complementară. Protejarea individului și protejarea instituțiilor operează la niveluri diferite, însă pot deveni interdependente atunci când vulnerabilitățile umane afectează capacitatea de adaptare a comunităților și organizațiilor. Protejarea individului nu concurează, așadar, cu securitatea statului; în anumite condiții, poate contribui la consolidarea acesteia. Pornind de la această relație, devine posibilă investigarea asistenței sociale militare nu doar ca instrument de protecție socială, ci și prin contribuția sa potențială la dezvoltarea rezilienței individuale, familiale și instituționale.

1.2. Asistența socială militară ca mecanism de consolidare a rezilienței

Specificul profesiei militare generează o relație particulară între individ, familie și instituție. Mobilitatea profesională, participarea la misiuni, separarea temporară de familie, expunerea la

Revista Română de Asistență Socială Militară
Romanian Journal of Military Social Work (RJMSW)
Revue roumaine d'assistance sociale militaire (RRASM)
ISSN: 3120-2179
Vol. 1, Nr. 3, iulie - septembrie 2026
https://rrasm.ro/ redactie@rrasm.ro

situații de risc, rănirea sau tranziția către viața civilă reprezintă experiențe care pot solicita resursele individuale și familiale de adaptare. Aceste situații nu conduc inevitabil la vulnerabilitate, însă pot crea contexte în care resursele personale, familiale sau comunitare devin insuficiente. În acest spațiu intervine asistența socială militară, aflată la intersecția dintre nevoile individului și particularitățile mediului militar.

Literatura de specialitate descrie asistența socială militară ca pe un domeniu care depășește intervenția punctuală în situații de criză. *Handbook of Military Social Work* evidențiază diversitatea problemelor asupra cărora aceasta poate interveni: sănătatea comportamentală, trauma, dizabilitatea, accesarea sistemelor de servicii, tranziția veteranilor către viața civilă, ciclurile de dislocare, bunăstarea familiei, pierderea și doliul sau nevoile copiilor și cuplurilor din familiile militare (Rubin, Weiss & Coll, 2013). În consecință, obiectul intervenției nu este exclusiv militarul ca individ, ci o rețea mai largă de relații și resurse care îi influențează capacitatea de adaptare.

Această perspectivă devine relevantă prin raportare la conceptul de reziliență. În contextul militar, reziliența nu ar trebui redusă la simpla capacitate individuală de a „rezista" presiunii. Ea poate fi înțeleasă mai adecvat ca un proces dinamic de adaptare, dependent atât de resurse personale, cât și de relațiile familiale, sprijinul social și contextul instituțional. Literatura privind familiile militare arată, de altfel, că reziliența este influențată de factori intrafamiliali, de context și de interacțiunea dintre familie și mediul în care aceasta funcționează (Cramm et al., 2018). Astfel, vulnerabilitatea și reziliența nu reprezintă două stări fixe, ci pot evolua în funcție de resursele disponibile și de capacitatea sistemelor de sprijin de a răspunde nevoilor existente.

Familia ocupă o poziție centrală în această ecuație. Efectele profesiei militare nu se limitează la persoana încadrată în sistem, iar perioadele repetate de dislocare sau consecințele rănirii pot produce efecte asupra întregului sistem familial. Saltzman et al. (2011), analizând mecanismele de risc și reziliență în familiile militare, evidențiază existența unor „reacții în lanț" prin care factorii de stres pot afecta funcționarea familiei. Autorii arată însă și posibilitatea consolidării unor mecanisme protectoare, ceea ce justifică intervențiile centrate nu doar asupra individului, ci asupra familiei ca sistem. Calitatea funcționării familiale este relevantă inclusiv

Revista Română de Asistență Socială Militară
Romanian Journal of Military Social Work (RJMSW)
Revue roumaine d'assistance sociale militaire (RRASM)
ISSN: 3120-2179
Vol. 1, Nr. 3, iulie - septembrie 2026
https://rrasm.ro/ redactie@rrasm.ro

pentru pregătirea și menținerea capacității personalului militar, ceea ce apropie sprijinul familial de problematica rezilienței organizaționale.

Din această perspectivă, asistența socială poate funcționa simultan pe trei niveluri. La nivel **individual**, aceasta poate facilita identificarea nevoilor, accesul la servicii și resurse și adaptarea la schimbări majore de statut sau funcționare. La nivel familial, intervenția poate sprijini gestionarea separării, redistribuirea rolurilor, accesarea resurselor comunitare și adaptarea la consecințele revenirii din misiune, rănirii sau trecerii în rezervă. La nivel comunitar și instituțional, asistența socială poate facilita legătura dintre beneficiar și sistemele civile ori militare de sprijin, reducând fragmentarea intervenției.

Rolul său devine deosebit de vizibil în tranziția de la statutul militar la viața civilă. Reintegrarea nu reprezintă doar schimbarea unui loc de muncă, ci poate presupune reconstruirea rutinei cotidiene, redefinirea rolurilor sociale și familiale și navigarea unor sisteme civile de servicii diferite de cele cunoscute în mediul militar. Un studiu exploratoriu asupra veteranilor recent separați de serviciul militar a identificat o asociere între nivelurile mai ridicate de reziliență și dificultățile percepute mai reduse în reintegrarea comunitară (Elnitsky et al., 2018). Deși asemenea rezultate nu permit transformarea rezilienței într-o explicație universală a succesului reintegrării, ele indică relevanța resurselor de adaptare în procesul de tranziție.

În România, literatura recentă din domeniul asistenței sociale militare începe să acorde atenție tocmai acestor procese. Oprina (2026) analizează reintegrarea post-misiune ca proces multidimensional, cu provocări sociale, profesionale, fizice și psihologice, subliniind rolul asistentului social militar în relația dintre individ, familie și instituțiile civile și militare. De asemenea, studiile de caz publicate recent asupra veteranilor români indică interesul emergent pentru reziliența psihosocială și reintegrarea post-militară (Doca, 2026). Aceste contribuții oferă un punct de plecare pentru dezvoltarea unei perspective românești asupra asistenței sociale militare, încă aflată într-un proces de consolidare conceptuală și profesională.

Privită astfel, asistența socială militară nu „produce" reziliență în mod automat și nici nu elimină riscurile asociate profesiei militare. Contribuția sa constă mai degrabă în mobilizarea și conectarea resurselor necesare adaptării: identificarea vulnerabilităților, facilitarea accesului la servicii, consolidarea rețelelor de sprijin, susținerea familiei și

Revista Română de Asistență Socială Militară
Romanian Journal of Military Social Work (RJMSW)
Revue roumaine d'assistance sociale militaire (RRASM)
ISSN: 3120-2179
Vol. 1, Nr. 3, iulie - septembrie 2026
https://rrasm.ro/ redactie@rrasm.ro

continuitatea intervenției în perioadele de tranziție. Această funcție preventivă și adaptativă permite depășirea unei concepții exclusiv reactive asupra asistenței sociale.

Prin urmare, relația poate fi formulată astfel: vulnerabilitate; intervenție și acces la resurse; capacitate de adaptare; reziliență. La nivel individual și familial, efectul urmărit este menținerea sau reconstruirea funcționării sociale; la nivelul comunității militare, acumularea acestor capacități poate contribui la stabilitate și adaptare colectivă. Tocmai această trecere de la reziliența persoanei la reziliența structurilor din care aceasta face parte ridică însă întrebarea centrală a următoarei secțiuni: în ce condiții poate o vulnerabilitate individuală să dobândească relevanță instituțională și, implicit, pentru securitatea națională?

1.3. De la vulnerabilitatea individuală la reziliența instituțională

Vulnerabilitatea individuală și reziliența instituțională nu reprezintă două realități izolate, ci niveluri distincte ale aceluiași sistem social. În mediul militar, această relație capătă o relevanță particulară: individul funcționează în interiorul familiei, al unității, al comunității profesionale și al instituției, iar capacitatea sa de adaptare este influențată de resursele existente la fiecare dintre aceste niveluri. În consecință, reziliența nu ar trebui interpretată exclusiv ca o caracteristică personală a militarului, ci ca rezultatul interacțiunii dintre individ și mediul organizațional în care acesta își desfășoară activitatea.

O asemenea abordare permite depășirea unei perspective în care militarului îi revine întreaga responsabilitate de a face față situațiilor dificile. O analiză sistematică recentă a literaturii privind reziliența personalului militar activ identifică factori atât la nivel individual (*micro*), cât și organizațional (*meso* și *macro*), incluzând comportamentul de leadership și condițiile structurale. Autorii constată însă că literatura existentă s-a concentrat predominant asupra factorilor individuali și argumentează necesitatea unei perspective sistemice, în care organizația însăși are responsabilitatea de a crea acces la resurse, apartenență și condiții favorabile rezilienței (Straub et al., 2026).

Această distincție este esențială pentru asistența socială militară. Dacă reziliența este tratată exclusiv drept capacitatea persoanei de a „rezista", vulnerabilitatea riscă să fie interpretată ca eșec individual. În schimb, o perspectivă sistemică permite formularea unei întrebări diferite: ce resurse pune instituția la dispoziția individului pentru ca acesta să se poată adapta? Accesul la servicii, sprijinul social, funcționarea familiei, climatul organizațional și

posibilitatea solicitării ajutorului fără stigmatizare devin astfel elemente ale mediului în care reziliența poate fi construită sau, dimpotrivă, împiedicată. Această interpretare este compatibilă cu literatura recentă, care plasează factorii personali, sociali și de mediu în interiorul proceselor de reziliență.

Familia constituie una dintre principalele punți dintre nivelul individual și cel instituțional. Raportul *Strengthening the Military Family Readiness System for a Changing American Society*, realizat de National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine (2019), subliniază importanța bunăstării, pregătirii și rezilienței familiilor militare pentru misiunea Departamentului Apărării al SUA. Raportul arată că problemele familiale pot influența capacitatea militarului de a fi dislocat, de a rămâne în teatrul de operații și chiar decizia de continuare a serviciului militar. Această relație nu înseamnă că familia trebuie privită instrumental, exclusiv prin utilitatea sa pentru instituție, ci demonstrează existența unei interdependențe între funcționarea individuală, stabilitatea familială și pregătirea profesională.

Din această perspectivă poate fi identificat un mecanism gradual:

- vulnerabilitate individuală;
- efecte familiale și profesionale;
- acces la sprijin și resurse;
- adaptare;
- reziliență individuală și familială;
- contribuție la reziliența instituțională.

Acest traseu nu trebuie însă interpretat ca o relație cauzală automată. O dificultate financiară, o dizabilitate, o problemă familială sau o perioadă dificilă de reintegrare nu afectează în mod inevitabil funcționarea unei instituții militare. Mai degrabă, relevanța instituțională poate apărea atunci când vulnerabilitățile sunt persistente, cumulative, insuficient gestionate sau întâlnite la nivelul unui număr semnificativ de membri ai comunității militare. Tocmai această delimitare este necesară pentru evitarea „securitizării" excesive a problemelor sociale.

Conceptul de readiness oferă o legătură suplimentară între aceste niveluri. În literatura privind familiile militare, readiness și resilience sunt concepte apropiate, dar nu identice:

Revista Română de Asistență Socială Militară
Romanian Journal of Military Social Work (RJMSW)
Revue roumaine d'assistance sociale militaire (RRASM)
ISSN: 3120-2179
Vol. 1, Nr. 3, iulie - septembrie 2026
https://rrasm.ro/ redactie@rrasm.ro

primul se referă la existența resurselor și pregătirea pentru confruntarea cu provocările specifice vieții militare, în timp ce reziliența privește procesul de adaptare în raport cu adversitatea. Meadows et al. (2016) arată că pregătirea familială presupune inclusiv cunoașterea provocărilor asociate dislocării, existența abilităților necesare gestionării acestora și cunoașterea resurselor disponibile.

Această legătură este importantă deoarece mută asistența socială dintr-o poziție exclusiv reactivă într-una preventivă. Dacă intervenția are loc numai după apariția unei crize, potențialul său rămâne limitat la gestionarea consecințelor. În schimb, identificarea precoce a vulnerabilităților, orientarea către servicii, consolidarea rețelelor de sprijin și pregătirea familiilor pentru perioadele de tranziție pot contribui la dezvoltarea resurselor necesare înainte ca dificultățile să atingă nivelul unei crize. National Academies (2019) propune tocmai o abordare integrată a sistemelor de sprijin pentru familiile militare, bazată pe promovare, prevenție, intervenție și menținere, subliniind necesitatea unui sistem coerent și adaptiv.

În acest punct devine vizibilă și relevanța asistenței sociale pentru reziliența instituțională. Contribuția sa nu constă în transformarea asistentului social într-un actor al apărării în sens operațional, ci în gestionarea uneia dintre resursele de care funcționarea instituțională depinde: capacitatea oamenilor și familiilor de a se adapta. Un sistem care facilitează accesul la resurse, identifică vulnerabilitățile și construiește mecanisme de sprijin nu elimină adversitatea, dar poate reduce probabilitatea ca efectele acesteia să se acumuleze și să afecteze funcționarea socială și profesională.

În consecință, reziliența instituțională nu poate fi redusă la suma reziliențelor individuale, dar nici nu poate fi construită independent de acestea. O instituție rezilientă nu este doar una alcătuită din oameni capabili să reziste, ci una capabilă să îi sprijine atunci când capacitatea lor individuală de adaptare este depășită. În această relație, asistența socială militară poate fi înțeleasă ca un mecanism de interfață între vulnerabilitatea persoanei și resursele instituției, contribuind la transformarea protecției sociale dintr-un răspuns exclusiv reactiv într-o componentă a prevenirii și adaptării organizaționale.

Această perspectivă permite revenirea la ipoteza centrală a articolului. Asistența socială militară nu constituie, prin ea însăși, un instrument al securității naționale în sens tradițional. Contribuția sa este indirectă: protejarea individului și a familiei poate susține capacitatea de

Revista Română de Asistență Socială Militară
Romanian Journal of Military Social Work (RJMSW)
Revue roumaine d'assistance sociale militaire (RRASM)
ISSN: 3120-2179
Vol. 1, Nr. 3, iulie - septembrie 2026
https://rrasm.ro/ redactie@rrasm.ro

adaptare, iar aceasta poate contribui, în anumite condiții, la readiness și reziliență instituțională. Astfel, relația dintre securitatea umană și securitatea națională nu este una de substituție, ci de complementaritate.

2. Asistența socială militară în România: provocări și direcții de dezvoltare

În România, protecția socială a personalului militar este susținută de un cadru instituțional și juridic deja existent. În cadrul Ministerului Apărării Naționale, Direcția calitatea vieții personalului (DCVP) elaborează și implementează politici și programe privind calitatea vieții personalului activ, în rezervă și în retragere. Structura include componente specializate pentru asistența participanților la acțiuni militare și a veteranilor de război, precum și pentru evidența, sprijinul și monitorizarea participanților la acțiuni militare și a urmașilor celor decedați (Ministerul Apărării Naționale, n.d.).

Un reper legislativ important este Legea nr. 168/2020, care reglementează drepturile personalului participant la acțiuni militare, misiuni și operații, inclusiv ale veteranilor din teatrele de operații, răniților, invalizilor și urmașilor personalului decedat. Din perspectiva asistenței sociale, este relevant faptul că legea prevede posibilitatea înființării unor centre de asistență socială, asistență medico-socială și psihologie operațională, precum și măsuri de sprijin pentru familiile personalului participant (Legea nr. 168/2020). Cadrul instituțional românesc permite astfel abordarea vulnerabilității nu doar prin acordarea unor drepturi, ci și prin mecanisme de sprijin și reintegrare. Totuși, existența prevederilor juridice nu este suficientă, în sine, pentru a evalua eficiența intervenției sociale. Fără date empirice privind experiența beneficiarilor și rezultatele serviciilor, nu poate fi susținută existența unor deficiențe sistemice. Pot fi însă identificate direcții de dezvoltare compatibile cu perspectiva asupra rezilienței propusă în acest articol.

O primă direcție este consolidarea continuității intervenției, în special în perioadele de tranziție dintre serviciul activ, rănire sau dobândirea unei dizabilități, trecerea în rezervă și reintegrarea civilă. O a doua privește integrarea mai accentuată a familiei în evaluarea și prevenirea vulnerabilităților, nu exclusiv ca beneficiar secundar al unor drepturi. În cazurile complexe, utilizarea unei abordări integrate de tip *case management* ar putea facilita coordonarea dintre serviciile sociale, medicale, profesionale și comunitare.

Revista Română de Asistență Socială Militară
Romanian Journal of Military Social Work (RJMSW)
Revue roumaine d'assistance sociale militaire (RRASM)
ISSN: 3120-2179
Vol. 1, Nr. 3, iulie - septembrie 2026
https://rrasm.ro/ redactie@rrasm.ro

O altă direcție o reprezintă consolidarea cooperării dintre structurile militare și sistemele civile de sprijin. DCVP are deja printre atribuții cooperarea cu autorități, instituții publice și organizații neguvernamentale, ceea ce oferă o bază instituțională pentru dezvoltarea unor asemenea intervenții (Ministerul Apărării Naționale, n.d.).

Prin urmare, dezvoltarea asistenței sociale militare în România nu presupune construirea unui sistem de la zero, ci consolidarea, integrarea și evaluarea mecanismelor existente. O orientare mai accentuată către prevenție, continuitatea intervenției și coordonarea resurselor poate transforma protecția socială într-un instrument relevant pentru susținerea rezilienței individuale, familiale și, indirect, instituționale.

3. Concluzii și recomandări

Extinderea conceptului de securitate de la protecția exclusivă a statului către protecția individului permite reconsiderarea rolului pe care politicile și intervențiile sociale îl pot avea în interiorul sistemului militar. Analiza realizată în acest articol susține însă necesitatea unei delimitări conceptuale clare: vulnerabilitatea socială nu reprezintă, prin ea însăși, o amenințare la adresa securității naționale, iar asistența socială militară nu poate fi echivalată cu un instrument tradițional de securitate și apărare. Legătura dintre cele două domenii este una indirectă și se construiește prin intermediul rezilienței.

Pornind de la întrebarea de cercetare formulată inițial, analiza indică faptul că asistența socială acordată personalului militar, veteranilor și familiilor acestora poate fi considerată o componentă complementară a securității naționale în măsura în care contribuie la identificarea și diminuarea vulnerabilităților, facilitează accesul la resurse și servicii și susține procesele de adaptare individuală și familială. Literatura recentă publicată chiar în domeniul asistenței sociale militare din România evidențiază deja relevanța intervenției sociale pentru reintegrarea veteranilor, sprijinirea familiilor și consolidarea rezilienței individuale și colective.

Ipoteza cercetării este, prin urmare, susținută la nivel teoretico-analitic: contribuția asistenței sociale militare la securitatea națională nu este directă, ci funcționează printr-un traseu intermediar — protecție socială; capacitate de adaptare; reziliență individuală și familială; contribuție la reziliența instituțională. Această relație nu trebuie interpretată mecanic. O instituție rezilientă nu rezultă pur și simplu din însumarea unor indivizi reziliențI, ci și din

capacitatea instituției de a identifica vulnerabilitățile și de a mobiliza resurse atunci când capacitatea individuală de adaptare este depășită.

În cazul României, dezvoltarea domeniului nu presupune pornirea de la zero. Cadrul legislativ și instituțional existent oferă deja mecanisme de protecție pentru personalul militar, veterani și familiile acestora. Provocarea este reprezentată mai degrabă de consolidarea unei abordări integrate, preventive și orientate către continuitatea sprijinului. În acest sens, pot fi formulate trei direcții principale: consolidarea intervenției sociale în perioadele de tranziție dintre serviciul militar și viața civilă; integrarea mai accentuată a familiei în evaluarea și prevenirea vulnerabilităților; și dezvoltarea cooperării dintre structurile militare, serviciile publice civile și organizațiile neguvernamentale. Literatura românească recentă indică deja relevanța colaborării instituționale și a implicării organizațiilor societății civile în sprijinirea comunității militare.

Principala limită a cercetării derivă din caracterul său teoretico-analitic și documentar. În absența unei componente empirice, articolul nu poate evalua eficiența concretă a serviciilor existente și nici experiența beneficiarilor acestora. Cercetări viitoare ar putea testa relația propusă prin interviuri cu militari, veterani, membri ai familiilor și profesioniști din domeniu sau prin studii de caz privind traseele de reintegrare și accesul la servicii.

În cele din urmă, securitatea umană și securitatea națională nu trebuie plasate într-o relație de competiție. Protejarea individului nu diminuează securitatea statului, ci poate contribui la capacitatea acestuia de a rămâne funcțional și rezilient. Din această perspectivă, asistența socială militară ocupă un spațiu discret, dar relevant, între vulnerabilitatea umană și reziliența instituțională: nu apără frontiere, dar poate contribui la protejarea oamenilor care fac posibilă apărarea lor.

4. Mulțumiri, finanțare și conflicte de interese

Autorul mulțumește comitetului editorial al Revistei Române de Asistență Socială Militară pentru oportunitatea publicării prezentei lucrări și adresează, mulțumiri colegilor mei de breaslă din comunitatea Masterului de Securitate Națională și Euro-Atlantică al Universității din Craiova pentru fiecare sfat, susținere și încurajare.

Prezenta lucrare nu a beneficiat de fonduri sau granturi financiare externe. Autorul declară că nu există conflicte de interese de orice natură în legătură cu redactarea și publicarea prezentului articol.

5. Bibliografie

1. Buzan, B., Wæver, O., & de Wilde, J. (1998). *Security: A new framework for analysis*. Lynne Rienner Publishers. https://doi.org/10.1515/9781685853808

2. Commission on Human Security. (2003). *Human security now: Protecting and empowering people*. Commission on Human Security.

3. Cramm, H., Norris, D., Venedam, S., & Tam-Seto, L. (2018). Toward a model of military family resiliency: A narrative review. *Journal of Family Theory & Review, 10*(3), 620–640. https://doi.org/10.1111/jftr.12284

4. Doca, A. S. (2026). The experience of a Romanian veteran in international missions: A case study on psychosocial resilience and post-military reintegration. *Romanian Journal of Military Social Work, 1*(2). https://doi.org/10.5281/zenodo.20742891

5. Elnitsky, C. A., Fisher, M. P., & Blevins, C. L. (2017). Military service member and veteran reintegration: A conceptual analysis, unified definition, and key domains. *Frontiers in Psychology, 8*, Article 369. https://doi.org/10.3389/fpsyg.2017.00369

6. Meadows, S. O., Beckett, M. K., Bowling, K., Golinelli, D., Fisher, M. P., Martin, L. T., Meredith, L. S., & Osilla, K. C. (2016). Family resilience in the military: Definitions, models, and policies. *RAND Health Quarterly, 5*(3), Article 12.

7. Ministerul Apărării Naționale. (n.d.). *Atribuții – Direcția calitatea vieții personalului*. Direcția calitatea vieții personalului.

8. National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine. (2019). *Strengthening the military family readiness system for a changing American society*. The National Academies Press. https://doi.org/10.17226/25380

9. North Atlantic Treaty Organization. (2022). *Human security approach and guiding principles*. https://www.nato.int/en/about-us/official-texts-and-resources/official-texts/2022/10/20/human-security

10. Oprina, C. (2026). Reintegrarea post-misiune a veteranilor: Provocări și soluții. *Revista Română de Asistență Socială Militară, 1*(1). https://doi.org/10.5281/zenodo.18895423

11. Paris, R. (2001). Human security: Paradigm shift or hot air? *International Security, 26*(2), 87–102. https://doi.org/10.1162/016228801753191141

12. Parlamentul României. (2020). Legea nr. 168 din 7 august 2020 pentru recunoașterea meritelor personalului participant la acțiuni militare, misiuni și operații pe teritoriul sau în afara teritoriului statului român și acordarea unor drepturi acestuia, familiei acestuia și urmașilor celui decedat. *Monitorul Oficial al României, Partea I*, nr. 715 din 8 august 2020. https://legislatie.just.ro/public/DetaliiDocument/228752

13. Rubin, A., Weiss, E. L., & Coll, J. E. (Eds.). (2013). *Handbook of military social work*. John Wiley & Sons.

14. Saltzman, W. R., Lester, P., Beardslee, W. R., Layne, C. M., Woodward, K., & Nash, W. P. (2011). Mechanisms of risk and resilience in military families: Theoretical and empirical basis of a family-focused resilience enhancement program. *Clinical Child and Family Psychology Review, 14*(3), 213–230. https://doi.org/10.1007/s10567-011-0096-1

15. Straub, G. C., Prinz, W. H., & Lueger-Schuster, B. (2026). Soldiers' resilience? A systematic review of micro-, meso-, and macro-level resilience factors in the military. *Frontiers in Psychology, 17*, Article 1857328. https://doi.org/10.3389/fpsyg.2026.1857328

16. United Nations Development Programme. (1994). *Human development report 1994: New dimensions of human security*. United Nations Development Programme. https://hdr.undp.org/content/human-development-report-1994

17. United Nations Development Programme. (2014). *Evolution of thinking and research on human and personal security 1994–2013*. Human Development Report Office. https://hdr.undp.org/content/evolution-thinking-and-research-human-and-personal-security-1994-2013

18. United Nations General Assembly. (2012). *Follow-up to paragraph 143 on human security of the 2005 World Summit Outcome* (A/RES/66/290). https://digitallibrary.un.org/record/737105?v=pdf

Revista Română de Asistență Socială Militară
Romanian Journal of Military Social Work (RJMSW)
Revue roumaine d'assistance sociale militaire (RRASM)
ISSN: 3120-2179
Vol. 1, Nr. 3, iulie - septembrie 2026
https://rrasm.ro/ redactie@rrasm.ro